

Programma 7 | Volksgezondheid en

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Doelstelling

Opsterland behoudt en beheert haar hoogwaardig leefmilieu samen met inwoners en bedrijven.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Duurzaamheid

Duurzaamheid en minder gebruik van energie en grondstoffen zijn nodig om onze samenleving leefbaar te houden. Als gemeente geven we het goede voorbeeld. Bijvoorbeeld door het verduurzamen van gebouwen en het vergroten van de biodiversiteit. We houden daarbij rekening met wat gezichtsbepalend is of wat cultuurhistorisch waarde heeft.

Samenhang

De aandacht voor duurzaamheid heeft veel samenhang met een goede aandacht voor de natuur, de landbouw, de waterkwaliteit enzovoort. Bij het nemen van maatregelen houden we met die samenhang zo veel mogelijk rekening.

Gezondheid

Fysieke en mentale gezondheid zijn het fundament van persoonlijk welbevinden en van de kwaliteit van onze samenleving. Een goede gezondheid is voor de gemeente een middel om haar doelen te bereiken. Denk hierbij aan: regie op het eigen leven, kwaliteit van leven, meedoen in de maatschappij en gebruikmaken van sociale netwerken. De gemeente wil haar inwoners bewegen tot gezond gedrag door de gezonde keuzes de gemakkelijkste keuze te maken.

Kaderstellende documenten

Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)

Watertakenprogramma 2020 – 2025

Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving - Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020 - 2024 OWO-gemeenten

Preventie- en handavingsplan Drank- en Horecawet 2019-2022

Preventieagenda Opsterland 2021-2030

Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2018

Omgevingsvisie 2015-2030

Transitievisie Warmte gemeente Opsterland

Zonneplan Opsterland

Reguliere werkzaamheden

- Stimuleren gezondheidsprojecten, bijvoorbeeld via de buurtsportcoaches
- Accounthouderschap dorpen voor energietransitie
- Accounthouderschap groene ondernemers (bijvoorbeeld ontwikkelaars zonneparken)
- Onderhouden openbare verlichting
- Onderhouden riolering en watergangen

Thema Milieu

Inleiding

In het Nationaal Deltaprogramma 2022 staan plannen van de overheid. Het doel is om alle steden, dorpen en buitengebieden zo in te richten, dat we voorbereid zijn op de gevolgen van toenemende hitte, droogte en extreme neerslag. In 2015 hebben alle overheden samen al afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust is ingericht. Zo mogen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de risico's door extreem weer en overstromingen niet verder toenemen. We moeten de bestaande ruimte zo beheren en onderhouden dat de kans op schade en slachtoffers afneemt.

Met andere overheden in Fryslân hebben we de 'klimaatstresstest' uitgevoerd. Dat is een eerste stap naar een klimaat adaptieve (we passen ons aan het veranderende klimaat aan) en water robuuste (we kunnen het regenwater aan) omgeving. We hebben deze kwetsbaarheden nader onderzocht.

Nu zijn we toe aan het maken van keuzes voor mogelijke oplossingsrichtingen.

Wat willen we bereiken?

De omgeving en het rioolstelsel in Opsterland zijn klimaatadaptief en waterrobuust

Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben in 2025 100% van de huidige en te verwachten knelpunten van wateroverlast in beeld

Omschrijving (toelichting)

In 2025 hebben we alle huidige en te verwachten knelpunten van wateroverlast in beeld. De gemeenteraad heeft dan de kaders bepaald om deze knelpunten op te lossen.

Wat willen we bereiken?

Vrijwilligers ruimen het zwerfafval op

Wat gaan we daarvoor doen?

We faciliteren himmelploegen die vrijwillig zwerfafval opruimen

Omschrijving (toelichting)

Het landelijke zwerfafvalbudget liep van 2013 - 2022. Er komt een nieuwe regeling. We kunnen dan het budget voor 2024 met terugwerkende kracht aanvragen. We maken het mogelijk dat er in alle dorpen actieve himmelploegen zijn. Daarvoor benaderen we de dorpen zonder himmelploeg actief. Dat doen we via de verenigingen van plaatselijk belang.

Wat willen we bereiken?

Er is een gezonde balans tussen natuurlijke duisternis en een veilige leefomgeving

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 is 95% van de huidige installaties voorzien van LED-verlichting

Omschrijving (toelichting)

In 2025 is 95% van het huidige areaal voorzien van de energiezuinige en duurzame LED-techniek. Dit doen we door het plaatsen van nieuwe armaturen wanneer de oude (bijna) zijn afgeschreven. Of we gebruiken retrofit, waarbij het binnenwerk wordt omgezet.

Thema Gezondheid en Leefstijl

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners sporten en bewegen om gezond te blijven

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 gaan we onderzoeken hoe wij de leefomgeving gezond kunnen houden

Omschrijving (toelichting)

In 2025 gaan we onderzoeken hoe wij de leefomgeving gezond kunnen houden in de vorm van een risicoanalyse. Hiermee geven we onder meer uitvoering aan de Preventieagenda en Omgevingsvisie. Uit het onderzoek kan een advies volgen dat uitgevoerd wordt in 2026.

In 2025 haalt minstens 75% van de scholen het Gezonde school-vignet

Omschrijving (toelichting)

Wij borgen de aanpak Sûn Opsterlân als aanjager van de gezonde leefstijl. Wij stimuleren alle basisscholen aan de slag te gaan om het Gezonde School-vignet te halen. Om dat daarna in hun schoolbeleid vast te leggen. In 2025 behaalt minstens 75% van de scholen het gezonde school-vignet.

In 2025 hebben 3 sportverenigingen een gezond voedingsaanbod in hun kantine

Omschrijving (toelichting)

Sûn Opsterlân is de aanjager van de gezonde levensstijl in Opsterland. Samen met GGD Fryslân en Teamfit helpen wij het aanbod in sportverenigingen gezonder te maken.

Thema Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

De gemeente geeft het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2026 is de helft van ons gemotoriseerde gereedschap elektrisch

Omschrijving (toelichting)

We vergroenen ons gemeentelijk wagenpark en gereedschap. In 2026 is de helft van ons gemotoriseerde gereedschap elektrisch (ten opzichte van 10% in 2022).

Wij nemen concrete maatregelen om onze gemeentelijke gebouwen te verduurzamen

Omschrijving (toelichting)

Onze bedrijfsgebouwen voldoen met de aanpassingen van de laatste jaren ruimschoots aan de wettelijke duurzaamheidseisen. We hoeven nu geen grote investeringen te doen. Bij het (groot) onderhoud benutten wij kansen om verder te verduurzamen.

Er is DUMAVA subsidie ontvangen bij de verbouw/uitbreiding van De Wier Ureterp, voor SOC Kortezwaag en voor de BHS in Gorredijk. Uitvoering is grotendeels in 2025.

Wij organiseren en faciliteren campagnes op het gebied van duurzaamheid en energietransitie

Omschrijving (toelichting)

In 2025 gaan wij door met het organiseren en faciliteren van campagnes. Dit doen wij om bewustwording, betrokkenheid en kennis op het gebied van duurzaamheid en energietransitie te vergroten. Dit doen wij bijvoorbeeld op scholen met de Duurzame Doe Week, Natuur en Milieu Educatie en Junior Energiecoach, en met Webinars, informatie- en netwerkbijeenkomsten, energie(bespaar)markten en een Duurzame Huizenroute.

Wij voeren het communicatieplan en de reductiemaatregelen van de CO2-prestatieladder uit

Omschrijving (toelichting)

In 2024 hebben wij ons laten certificeren op de CO2 Prestatieladder Niveau 3. Hiermee hebben we onze CO2 Footprint in kaart gebracht, reductiemaatregelen opgesteld en een bijpassend communicatieplan vastgesteld. In 2025 maken wij een start met het realiseren van de opgestelde reductiemaatregelen en communiceren wij minimaal halfjaarlijks over de voortgang. Dit doen we zowel intern als extern, om alle betrokkenen zo goed mogelijk mee te nemen.

Wat willen we bereiken?

Wij halen in 2035 een energiebesparing van een equivalent van 150.000 MWh

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven in 2025 in onze nieuwe (prestatie)afspraken met woningcorporaties over de verduurzaming van woningen specifiek aandacht aan eigenaren van voormalige huurwoningen

Omschrijving (toelichting)

Met de corporaties en de huurdersorganisaties maken we jaarlijks afspraken over de verduurzaming van de sociale woningvoorraad. Wij stimuleren de corporaties om planmatig onderhoud en kwaliteitsverbetering te doen. In 2025 is ons doel dat ze eigenaren van voormalige huurwoningen van hetzelfde type (in dezelfde rij/straat) hierbij betrekken. Wij zullen de eigenaren dan actief informeren over subsidiemogelijkheden, onder andere in het programma Lokale Aanpak Isolatie.

We geven uitvoering aan de specifieke uitkering lokale aanpak isolatie

Omschrijving (toelichting)

We hebben van het Rijk (Nationaal Isolatie Programma) geld gekregen voor de aanpak van slecht geïsoleerde koopwoningen onder de gemiddelde WOZ-waarde. Daarvoor hebben we in provinciaal verband de gemeentelijke subsidieregeling afgestemd en een gezamenlijk subsidieplatform aanbesteed. De regeling staat sinds juni 2024 open voor aanvragen. Onze energiecoaches- en coöperaties zijn goed op de hoogte van de regeling en nemen een actieve houding in het bereiken en ondersteunen van onze inwoners. De drie OWO-Energieverkenner zijn gestart en ondersteunen de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie bij het verduurzamen van hun woning.

In 2025 voeren we ons plan van aanpak verder uit. Dit doen we door in te zetten op het bereiken van de doelgroep. Hierbij leggen we focus op de ontzorging door de Energieverkenner. Ook onderzoeken we hoe we de doe-het-zelvers en VvE's beter kunnen ondersteunen.

We maken met zes dorpen/energiecoöperaties wijkuitvoeringsplannen om aardgas te besparen

Omschrijving (toelichting)

In 2025 ondersteunen en faciliteren wij de dorpen die aan de slag zijn met verduurzamingsacties en andere campagnes die betrekking hebben op de energietransitie. Wij werken samen met de dorpen een uitvoeringsplan uit, passend bij de omgeving, als onderdeel van ons uitvoeringsprogramma van de transitievisie warmte.

Wij bouwen het OWO-Energiebureau verder uit

Omschrijving (toelichting)

Het is belangrijk dat informatie en advies over energiebesparing laagdrempelig toegankelijk is. Daarvoor hebben wij het energieloket. Dit bestaat uit een netwerk van lokale energiecoaches, energie- en financieel adviseurs, het digitale (telefonische) duurzaamheidsloket en Energieverkenner. We gaan dit netwerk in 2025 verder uitbouwen en verstevigen.

1. Er zijn nu in totaal ongeveer 43 energiecoaches in bijna alle dorpen van onze gemeente. Dit aantal houden we minimaal in stand door opleiding, bijscholing en ondersteuning.
2. Er zijn binnen de OWO-gemeenten drie Energieverkenner actief. Zij adviseren inwoners bij het verduurzamen van hun woning die recht hebben op de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie. Zij vormen het OWO-Energiebureau Light.
3. We onderzoeken de mogelijkheden tot uitbreiding van het OWO-Energiebureau Light, om meer inwoners snel en volledig te kunnen ondersteunen.
4. We subsidiëren het opstellen van energiemaatwerk- en financieel adviezen voor de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie. De adviseurs die we hiervoor inschakelen komen uit de regio.
5. We blijven gebruik maken van het digitale/telefonische loket van Duurzaam Bouwloket.

Wij stellen een Soortenmanagementplan op

Omschrijving (toelichting)

In 2024 hebben wij opdracht gegeven om een soortenmanagementplan op te stellen. Dit doen wij om te zorgen dat verduurzaming van woningen samengaat met de bescherming van gebouw bewonende diersoorten. Woningeigenaren (in de dorpskernen) hoeven dan geen individueel onderzoek uit te laten voeren en een vergunning aan te vragen. In 2025 wordt het onderzoek verder uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

Wij realiseren in 2035 een equivalent van 450.000 MWh duurzaam opgewekte energie

Wat gaan we daarvoor doen?

We doen onderzoek naar (kleinschalige) collectieve warmte-oplossingen

Omschrijving (toelichting)

In de transitievisie warmte van de OWO-gemeenten zijn twee locaties, in Gorredijk en Beetsterzwaag, geïdentificeerd waar mogelijk een collectieve warmte-oplossing (warmtenet) als alternatief op aardgas kan worden gebruikt. In 2024 zijn wij in OWO-verband gestart met een verkennend onderzoek. Indien haalbaar, werken wij deze oplossingen in 2025 verder uit.

We gaan onderzoek doen ten behoeve van het ontwikkelen van energiehubs en starten waar mogelijk met de uitvoering

Omschrijving (toelichting)

Tijdens piekmomenten zit het elektriciteitsnetwerk aan de grens van de capaciteit. Dat heeft consequenties voor plannen en projecten van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Door de pieken af te zwakken kan het netwerk beter benut worden. Dat kan onder andere door het beter afstemmen van vraag en –aanbod en opslag van energie in lokale energiesystemen. Wij zullen initiatieven die bijdragen aan het beter benutten van het energienetwerk stimuleren en faciliteren. Dit doen wij in nauwe samenwerking en afstemming met de Friese Energietafel.

We gaan onderzoek doen ten behoeve van het ontwikkelen van projecten voor duurzame opwek en/of opslag

Omschrijving (toelichting)

Wij willen nieuwe projecten voor de opwek en opslag van duurzame energie en ten behoeve van duurzame mobiliteit (bijvoorbeeld laadpleinen) stimuleren en (deels) zelf realiseren (gemeentelijke energiebedrijf). Deze projecten moeten passen (of passend gemaakt worden) in de beperkte energie-infrastructuur. Dat vereist innovatie. Om de projecten uit te werken, de haalbaarheid te toetsen en uit te voeren doen we onderzoek. Dat betreft onder andere technische, economische, ruimtelijke en juridische aspecten en aspecten voor participatie en draagvlak.

We leggen een plan voor het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf voor aan de gemeenteraad en geven daar een vervolg aan

Omschrijving (toelichting)

Er zijn meerdere onderzoeken naar de haalbaarheid en meerwaarde van een gemeentelijk energiebedrijf afgerond. In 2024 is een businessplan opgesteld om in meer detail inzicht te krijgen in de opbrengsten en levensvatbaarheid. Dit businessplan is afgerond. Op basis daarvan wordt een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Als de raad besluit om zo'n bedrijf op te richten wordt daar invulling aan gegeven. Het bedrijf zal dan ook energie-initiatieven die bijdragen aan ons beleid stimuleren, faciliteren en of (mee)ontwikkelen.

Wij actualiseren de Transitievisie Warmte en werken dit uit in een Warmteprogramma

Omschrijving (toelichting)

Eind 2021 heeft de gemeenteraad de transitievisie warmte vastgesteld. De transitievisie geeft op dorps-/wijkniveau een eerste richting aan het alternatief voor het verwarmen met aardgas (met ruimte voor individuele initiatieven). Met ingang van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) wijzigt de Omgevingswet en verandert de naam transitievisie warmte in warmteprogramma.

In het warmteprogramma beschrijven wij de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Hierin staan welke wijken, buurten en dorpskernen in de komende 10 jaar van het aardgas gaan en hoe dat gebeurt. Het warmteprogramma wordt elke 5 jaar geactualiseerd.

Wij faciliteren en stimuleren initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen

Omschrijving (toelichting)

Initiatieven van dorpen of andere initiatiefnemers die aan onze doelstellingen bijdragen omarmen we. Deze initiatieven kunnen bijvoorbeeld over bewustwording, energiebesparing of –opwek gaan. We bekijken per initiatief hoe wij deze kunnen ondersteunen.

Beleidsindicatoren

		Opsterland				Nederland			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Fijn huishoudelijk restafval	Aantal kg per inwoner	158,0	153,0	149,7	*	170,0	169,0	147,7	*
Hernieuwbare elektriciteit (1)	%	18%	27%	47%	*	27%	33%	41%	*

Bij een verdieping van de cijfers blijkt dat met name gemeenten met veel windmolens en / of biomassacentrales hoog scoren.

Dit verklaart de relatief lage realisatie van Opsterland

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 17 juli 2024

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van reserves van programma 7 meegenomen.

Exploitatie	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
x € 1.000						
Lasten	9.716	11.878	9.336	8.748	8.760	8.814
Baten	8.243	10.152	8.097	7.402	7.392	7.412
Saldo voor bestemming	-1.473	-1.726	-1.239	-1.346	-1.368	-1.402
Mutaties reserves						
Lasten	1.270	-	-	-	-	-
Baten	713	459	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-2.030	-1.267	-1.239	-1.346	-1.368	-1.402

Specificatie per taakveld

x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<->B25
Lasten			
7.1 Volksgezondheid	1.960	1.990	30
7.2 Riolering	2.361	2.120	-241
7.3 Afval	2.828	3.255	427
7.4 Milieubeheer	4.483	1.749	-2.734
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	246	221	-24
Totaal Lasten	11.878	9.336	-2.542
Baten			
7.1 Volksgezondheid	240	217	-23
7.2 Riolering	3.342	3.141	-202
7.3 Afval	3.540	4.007	467
7.4 Milieubeheer	2.879	565	-2.314
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	150	168	18
Totaal Baten	10.152	8.097	-2.055
Saldo voor bestemming	-1.726	-1.239	487
Stortingen reserves	0	-	0
Onttrekkingen reserves	459	-	-459
Totaal mutaties reserves	459	0	-459
Saldo na bestemming	-1.267	-1.239	28

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2025 € 230.000 voordeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 7.1 Volksgezondheid: de lasten zijn in 2025 € 30.000 gestegen.

- De bijdrage aan Veiligheidsregio Fryslân is € 84.000 gestegen.

Taakveld 7.2 Riolering: de lasten zijn in 2025 € 241.000 gedaald.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.3 Afval: de lasten zijn in 2025 € 427.000 gestegen.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.4 Milieubeheer: de lasten zijn in 2025 € 2.734.000 gedaald.

In 2024 waren eenmalige kosten begroot voor:

- Een specifieke uitkering voor Lokale Aanpak Isolatie (€ 1.500.000, BGW-december 2023 en VJR 2024). De baten geven een tegengesteld effect.
- De regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energiebeleid (€ 550.000). De baten geven een tegengesteld effect.
- Subsidies vanuit het duurzaamheidsprogramma maatschappelijk vastgoed (€ 350.000, VJR 2024).
- De aanpak energiearmoede (€ 240.000, BGW 2023). De baten geven een tegengesteld effect.
- Het opstellen van het biodiversiteitsplan en een maatregelen-/actieplan (€ 60.000, VJR 2024).

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria: de lasten zijn in 2025 € 24.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Baten:

Taakveld 7.1 Volksgezondheid: de baten zijn in 2025 € 23.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 7.2 Riolering: de baten zijn in 2025 gelijk gebleven.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.3 Afval: de baten zijn in 2025 € 467.000 gestegen.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.4 Milieubeheer: de baten zijn in 2025 € 2.314.000 gedaald.

In 2024 waren eenmalige baten begroot voor:

- Een specifieke uitkering voor Lokale Aanpak Isolatie (€ 1.500.000, BGW-december 2023 en VJR 2024).
- De regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energiebeleid (€ 550.000, BGW 2023).
- De aanpak energiearmoede (€ 240.000, BGW 2023).

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria: de baten zijn in 2025 € 18.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Reserves:

In 2025 zijn geen reserve mutaties geraamd.